

Data przesłania artykułu: 13.03.2025

Data przyjęcia artykułu do druku: 22.04.2025

DOI: <https://doi.org/10.12775/AKZ.2025.010>

ARTUR WÓJTOWICZ

(Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)

a.wojtowicz@umk.pl

ORCID ID: 0009-0003-5247-1218

JUBILEUSZ 100-LECIA URODZIN DOC. IRENY JANOSZ-BISKUPOWEJ

Toruń, 5 lutego 2025 r.

W dniu 5 II 2025 r. w siedzibie Archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (Archiwum UMK) przy ul. Mickiewicza odbyła się uroczystość jubileuszu 100-lecia urodzin doc. dr hab. Ireny Janosz-Biskupowej (1925–2011), kierownik Archiwum UMK w latach 1966–1976, historyka Prus, archiwisty, źródłoznawcy, nauczyciela akademickiego, ale także mamy, babci i prababci, przyjaciółki oraz mentorki.

Przygotowania do obchodów rozpoczęły się rok wcześniej. Postanowiono, że uroczystość będzie miała charakter oficjalny. Kluczowym jej elementem miało być nadanie imienia Ireny Janosz-Biskupowej pracowni naukowej w Archiwum UMK. Głównym motywem tej decyzji była chęć uczczenia Jej szczególnych zasług dla rozwoju Archiwum UMK. Zalicza się do tego przede wszystkim szereg zmian i ulepszeń – uporządkowanie i usystematyzowanie zasobu archiwalnego, wznowienie brakowania dokumentacji, rozpoczęcie gromadzenia spuścizn i dokumentacji nieaktowej, wprowadzenie ksiąg: nabytków, ubytków i wypożyczeń, wprowadzenie ewidencji osób korzystających z zasobu, przygotowanie pomocy archiwalnych, rozwój jednostki w sferze kadrowej i lokalowej oraz uregulowanie kwestii prawnych działania Archiwum. Dodatkowo bardzo ważne w działalności Jubilatki było zorganizowanie na-

rady archiwistów uniwersyteckich w listopadzie 1966 r., które zakończyło się opracowaniem ramowego statutu archiwum szkoły wyższej, a także nawiązanie licznych kontaktów z polskimi archiwami uniwersyteckimi oraz archiwami zagranicznymi (państwowymi i uniwersyteckimi) w Greifswaldzie, Rostocku i Schwerinie. Co ważne, za swoją działalność została wyróżniona odznaką honorową „Za zasługi dla archiwistyki” (1978 r.) oraz medalem „Za zasługi położone dla rozwoju Uczelni” (1980 r.). Poza tym zdecydowano o wydaniu publikacji okolicznościowej, której głównym bohaterem miała być postać byłej Kierownik Archiwum, oraz zorganizowaniu wystawy okolicznościowej i spotkania wspomnieniowego w gronie rodziny, najbliższych współpracowników, przyjaciół i znajomych.

Ryc. 1. Plakat autorstwa Weroniki Krajniak

Źródło: Archiwum UMK.

Pierwszy krok w kierunku realizacji założeń jubileuszu zrobiła dr hab. Anna Supruniuk, dyrektor Archiwum UMK, składając w końcu maja 2024 r. – w myśl § 13 ust. 3 Statutu UMK z 2019 r. – wniosek o nadanie pracowni naukowej w Archiwum UMK imienia doc. Ireny Janosz-Biskupowej (za wkład i trud wniesiony w rozwój tej jednostki) do ówczesnego Rektora UMK, prof. dr. hab. Andrzeja Sokali. Po zasięgnięciu opinii Kanclerza UMK i Kapituły Godności Honorowych (decyzję przyjęto jednogłośnie) Rektor UMK nowej kadencji prof. dr. hab. Andrzej Tretyn skierował tę sprawę na plenum Senatu UMK. Wniosek w imieniu dyrektora Archiwum UMK referował prorektor ds. kadrowych i polityki finansowej dr hab. Radosław Sojak, prof. UMK, który przedstawił życiorys i zasługi doc. Biskupowej. Senat UMK na posiedzeniu w dniu 24 IX 2024 r. nadał jednoomyślnie pracowni naukowej w Archiwum UMK imię doc. dr. hab. Ireny Janosz-Biskupowej.

Ryc. 2. Uchwała Senatu UMK z dnia 24 IX 2024 r.

Źródło: „Uchwała nr 59 Senatu Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z dnia 24 września 2024 r.”

Kolejnym krokiem w realizacji założeń jubileuszowych było przygotowanie publikacji okolicznościowej. Postanowiono, że autorami poszczególnych artykułów będą pracownicy Archiwum UMK: Bożena Kierzkowska, Weronika Krajniak, Anna Supruniuk oraz autor wyżej podpisany, któremu powierzono funkcję redaktora tegoż wydawnictwa. Publikację opatrzono zbiorczym tytułem *Irena Janosz-Biskupowa (1925–2011). Historyk – archiwista – dydaktyk*. Praca składa się z czterech głównych tekstów, katalogu wystawy oraz zestawień¹.

Pierwszy artykuł autorstwa Weroniki Krajniak jest biogramem Ireny Janosz-Biskupowej. Kolejny – Bożeny Kierzkowskiej – mówi o działalności doc. Biskupowej w Archiwum UMK w czasie jej pracy w tej jednostce. Porusza sprawy lokalowe (w tym przechowywanie akt), kadrowe, organizacyjne, a także te typowo archiwalne – kwestie gromadzenia, porządkowania, udostępniania i brakowania dokumentacji oraz kwestię biurowości i naukowości pracy archiwisty. Następny artykuł autorstwa Anny Supruniuk opowiada o dorobku naukowym Jubilatki, wskazując najważniejsze publikacje powstałe w czasie pracy zawodowej, oraz dorobku dydaktycznym, który toczył się równoległe z pracą w Archiwum UMK. Ostatni tekst autorstwa wyżej podpisanego omawia spuściznę Ireny Janosz-Biskupowej przechowywaną w zasobie Archiwum UMK. Przedstawia historię jej przekazania oraz opracowania, a także prezentuje zawartość każdej z serii tego zespołu archiwalnego wraz z przykładami w postaci wybranych dokumentów. Dodatkowo podaje odniesienia do innych zespołów archiwalnych przechowywanych w innych instytucjach, gdzie mogą znajdować się materiały dotyczące Jubilatki.

Jak wskazano wcześniej, publikację zaopatrzono w zestawienia, w łącznej liczbie trzech. Pierwszy z nich autorstwa Anny Supruniuk jest zestawieniem bibliograficznym publikacji wydanych w latach 1949–2008. Kolejne dwa wykazy autora poniższych słów przedstawiają osoby, które pisały prace dyplomowe oraz rozprawy doktorskie pod kierunkiem doc. Ireny Janosz-Biskupowej, a także osoby, których prace były recenzowane przez doc. Biskupową, wraz z tytułami. Wszystkie prace ujęte w tych zestawieniach dotyczą tylko Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Całość publikacji zamyka katalog wystawy pt. *Irena Janosz-Biskupowa (1925–2011). W stulecie urodzin*, który prezentuje wybrane materiały dotyczące Jubilatki. Twórczyniami koncepcji i katalogu są Bożena Kierzkowska i Weronika Krajniak. Zgodnie z zamysłem autorek wystawę podzielono na trzy gru-

¹ Wójtowicz, *Irena Janosz-Biskupowa (1925–2011)*.

py: dzieciństwo i młodość, praca zawodowo-naukowa oraz życie prywatne. Prezentuje się w nich oryginalne dokumenty i przedmioty z zasobu Archiwum UMK, jak również kopie fotografii (z zasobu Archiwum UMK, a także z albumu rodziny Biskupów). Po zakończonych obchodach wystawa, już w formie elektronicznej, została udostępniona na stronie internetowej Archiwum UMK².

Oficjalna uroczystość rozpoczęła się 5 lutego o godz. 11.00. Po kilku słowach wstępu dyrektora Archiwum przystąpiono do odsłonięcia pamiątkowej tabliczki. Tego aktu dokonali Anna Supruniuk oraz prorektor Radosław Sojak. Oficjalnie otwarto także wystawę o Irenie Janosz-Biskupowej, która towarzyszyła całym obchodom i którą można było zobaczyć w głównym holu. Została ona przedstawiona w postaci czterech gablot oraz trzech plansz. Wszyscy zaproszeni goście udali się następnie do pracowni, gdzie odbywała się dalsza część uroczystości. Wśród zaproszonych gości byli: członkowie rodziny – syn Michał z żoną Marią, wnuczki – Katarzyna z dziećmi, Anna z mężem Piotrem wraz z dziećmi oraz Edyta, przyjaciele i znajomi rodziny, dziekan Wydziału Nauk Historycznych UMK prof. Waldemar Rozyrkowski, dyrekcja Archiwum Państwowego w Toruniu (Beata Herdzin i Sławomir Pułkownik), byli pracownicy oraz przyjaciele Archiwum – dr Henryka Duczkowska-Moraczewska, Renata Karpiesiuk, prof. Janusz Tandecki, prof. Halina Robótka, dr Cecylia Iwaniszewska, prof. Janusz Małek, Anna Bieniaszewska, a także członkowie Rady Archiwum (prof. Marlena Jabłońska, prof. Robert Degen, prof. Krzysztof Kopiński i dr Paulina Bunkowska) i obecni pracownicy Archiwum UMK.

Ryc. 3. Pracownia naukowa w Archiwum UMK – detal z tabliczką (fot. A. Romański)

Źródło: Archiwum UMK.

² „Irena Janosz-Biskupowa (1925–2011). W stulecie urodzin”.

Po uroczystym przecięciu wstęgi i zajęciu miejsc nastąpiła część oficjalnych przemówień. Jako pierwsza głos zabrała Anna Supruniuk, która najpierw przedstawiła gości i podziękowała za ich przybycie, a następnie omówiła sylwetkę Jubilatki. Jako drugi głos zabrał prorektor Radosław Sojak, który nawiązał w swoim przemówieniu do pamięci instytucjonalnej. Przejawia się ona szczególnym szacunkiem do osób zasłużonych dla instytucji, którzy pozostają w pamięci pracowników, współpracowników oraz następców. Wyjątkowym jej rodzajem są dzieci (nie tylko te z rodziny Biskupów), które jako następne pokolenie będą zobowiązane do pielęgnowania tej pamięci i rozwijania jednostki, skąd te wybitne osoby się wywodziły.

Kolejnym punktem w planie uroczystości było wręczenie podpisanych przez Rektora UMK pamiątkowych uchwał Senatu UMK członkom rodziny Biskupów: synowi Michałowi oraz synowej Izabeli (z powodu nieobecności uchwałę odebrała córka – Edyta Biskup-Schmoller). Uroczystego aktu wręczenia dokonał prorektor Radosław Sojak. Nieodebrane uchwały (dla córki Zofii Knutsen i synowej Anny Wajler) miały zostać dostarczone do odbiorców w późniejszym terminie. Dodatkowo podczas całego wydarzenia można było zobaczyć małą wystawkę publikacji Ireny Janosz-Biskupowej złożoną z monografii oraz artykułów, którą wyłożono w pracowni naukowej.

Następnym punktem w planie uroczystości były przemówienia gości w formie wspomnień o Jubilatce. Jako pierwsza głos zabrała Anna Supruniuk. Odczytała ona list w imieniu nieobecnego Bohdana Ryszewskiego, który jako młody asystent na Wydziale Humanistycznym współpracował w Archiwum z Ireną Janosz-Biskupową, zajmując się m.in. brakowaniem akt. Później głos zabrali kolejno: Janusz Małek, Cecylia Iwaniszewska, Anna Bieniaszewska, Halina Robótka oraz Renata Karpiesiuk, po czym nastąpiła krótka przerwa na kawę. Przemówienia wspomnieniowe były kontynuowane po przerwie, kiedy to głos zabrali członkowie rodziny: Michał Biskup, Maria Dziuganowska-Biskup, Edyta Biskup-Schmoller, Katarzyna Cantarero, Anna Biskup-Wruszczak. Zakończenie części oficjalnej nastąpiło po wystąpieniach, o godz. 13.30, po czym możliwe było kontynuowanie dyskusji w kularach.

Całość uroczystości zamknął uroczysty obiad dla pracowników Archiwum, rodziny Biskupów oraz przyjaciół. Jubileusz doc. Ireny Janosz-Biskupowej przygotował zespół Archiwum UMK w składzie: Anna Supruniuk, Bożena Kierzkowska, Weronika Krajniak i Artur Wójtowicz.

Ryc. 4. Wspólny obiad po uroczystości

Od lewej: Edyta Biskup-Schmoller, Katarzyna Cantarero, Paweł Wruszczak, Anna Biskup-Wruszczak, Maria Dziuganowska-Biskup, Michał Biskup, Artur Wójtowicz [z tyłu], Anna Supruniuk, Cecylia Iwaniszewska, Konrad Rybski [z tyłu], Bożena Kierzkowska [z tyłu], Weronika Krajniak, Teresa Gałka [z tyłu], Anna Bieniaszewska, Janusz Małek

Źródło: Archiwum UMK.

■ Bibliografia

Archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. „Irena Janosz-Biskupowa (1925–2011). W stulecie urodzin”. Udostępniono 23.12.2025. https://cdn.knightlab.com/libs/timeline3/latest/embed/index.html?source=1CYyGb1kYTT5oteId8AXWL PZ4mi71drpsc2Waz5-W5M&font=Default&lang=pl&initial_zoom=2&height=650

„Uchwała nr 59 Senatu Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z dnia 24 września 2024 r. w sprawie nadania Pracowni Naukowej w Archiwum UMK imienia doc. dr hab. Ireny Janosz-Biskupowej”. *Biuletyn Prawny Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu*, poz. 334 (2024). <https://dokumenty.umk.pl/423-lista/d/8361/5/>.

Wójtowicz, Artur, red. *Irena Janosz-Biskupowa (1925–2011). Historyk – archiwista – dydaktyk*. Toruń: Archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, 2025.